Rapport 45/2016 • Utgitt oktober 2016

Ringvirkningsanalyse i havbruksbedrifter Tombregruppen

Roy Robertsen & Marie Nyberg Håland

Nofima er et næringsrettet forskningsinstitutt som driver forskning og utvikling for akvakulturnæringen, fiskerinæringen og matindustrien.

Nofima har om lag 350 ansatte.

Hovedkontoret er i Tromsø, og forskningsvirksomheten foregår på fem ulike steder: Ås, Stavanger, Bergen, Sunndalsøra og Tromsø

Felles kontaktinformasjon:
Tlf: 02140
E-post: post@nofima.no
Internett: www.nofima.no

Foretaksnr.:
NO 989 278 835

Hovedkontor Tromsø:
Muninbakken 9–13
Postboks 6122 Langnes
NO-9291 Tromsø

Ås:
Osloveien 1
Postboks 210
NO-1431 ÅS

Stavanger:
Måltidets hus, Richard Johnsensgate 4
Postboks 8034
NO-4068 Stavanger

Bergen:
Kjerreidviken 16
Postboks 1425 Oasen
NO-5828 Bergen

Sunndalsøra:
Sjølseng
NO-6600 Sunndalsøra

Rapport

ISBN: 978-82-8296-429-6 (trykt)
ISBN: 978-82-8296-430-2 (pdf)
ISSN 1890-579X

Tittel: **Ringvirkningsanalyse i havbruksbedrifter Tombregruppen**	*Rapportnr.:* 45/2016 *Tilgjengelighet:* **Åpen**
Forfatter(e)/Prosjektleder: Roy Robertsen & Marie Nyberg Håland	*Dato:* 31 oktober 2016
Avdeling: Næring og bedrift	*Ant. sider og vedlegg:* 21
Oppdragsgiver: Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond	*Oppdragsgivers ref.:* FHF 901220
Stikkord: Ringvirkninger, laks, sysselsetting, verdiskaping, havbruk	*Prosjektnr.:* **11659**

Sammendrag/anbefalinger:

Denne rapporten er en del av FHF-prosjektet "Ringvirkninger i havbruksbedrifter". Rapporten omhandler ringvirkninger i Tombregruppen som består av oppdrettsselskapene Tombre Fiskeanlegg AS, Quatro Laks As, Fjord Drift AS og settefiskselskapet Drageid Laks AS, og som kan karakteriseres som en relativt liten aktør med 7 konsesjoner og 10 lokaliteter i sjø i 8 kommuner. Gruppen holder til i Hordaland og har hovedkontor i Fusa kommune.

Gruppen har et innkjøp samlet på over en halv milliard kroner hvorav 86 % av alle innkjøp i verdi skjer i Rogaland og Hordaland. Karmøy kommune i Rogaland er størst, på grunn av fôrkjøp fra Biomars fabrikk. I Hordaland er i første rekke kommunene Fusa, Kvam og Bergen stor som samlet får 151 millioner i innkjøp fra Tombregruppen. Fusa kommune som er hovedkontorkommune har cirka 17 % av innkjøpene i verdi.

Sysselsettingen er 26 årsverk, og det er en verdiskapning på vel 1,5 millioner per årsverk i 2015. Skatt fra ansatte utgjør 4 millioner for samme år.

English summary/recommendation:

Innhold

1 Ringvirkningsanalyse Tombregruppen 1

1.1 Sammendrag 1
1.2 Metode 3

2 Tombregruppen 4

2.1 Sysselsetting 4

3 Innkjøp 6

3.1 Innkjøp etter fylke Tombregruppen 7

3.1.1 Drageid Laks AS 7
3.1.2 Fjord Drift AS 8
3.1.3 Quatro Laks AS 8
3.1.4 Tombre Fiskeanlegg AS 9
3.1.5 Innkjøp etter kommune Tombregruppen 10

3.2 Innkjøp etter næringskategorier Tombregruppen 11

3.2.1 Drageid Laks AS 12
3.2.2 Fjord Drift AS 12
3.2.3 Quatro Laks AS 13
3.2.4 Tombre Fiskeanlegg AS 14

3.3 Fôr - Tombregruppen 14
3.4 Innkjøp fra Industri, ekskl. fôr, Tombregruppen 15

3.4.1 Drageid Laks AS 16
3.4.2 Fjord Drift AS 17
3.4.3 Quatro Laks AS 17
3.4.4 Tombre Fiskeanlegg AS 18

3.5 Transport 18

3.5.1 Transport fordelt på selskap 19

3.6 Varer 19
3.7 Tjenester 20

Figurer

Figur 1 Tombregruppen http://www.tombre.no/firmainfo 1
Figur 2 Lokaliteter i Tombregruppen 2
Figur 3 Verdikjedetilnærming – måling av ringvirkninger i havbruksnæringen 3
Figur 4 Årsverk fordelt på aktivitet, Tombregruppen 4
Figur 5 Årsverk fordelt på selskap 4
Figur 6 Årsverk fordelt på kommuner, Tombregruppen 5
Figur 7 Totalbeløp innkjøp Tombregruppen 6
Figur 8 Fordelingen av innkjøp per selskap 6
Figur 9 Innkjøp etter fylke, Tombreguppen 7
Figur 10 Drageid Laks, Fylkesfordeling innkjøp 7
Figur 11 Fjord Drift, Fylkesinndeling innkjøp 8
Figur 12 Quatro Laks, Fylkesinndeling innkjøp 8
Figur 13 Tombre Fiskeanlegg, Fylkesinndeling innkjøp 9
Figur 14 Tombregruppen, kommunefordeling innkjøp 10
Figur 15 Tombregruppen, Innkjøp etter næringskategori 11
Figur 16 Innkjøp etter næringskategori Drageid Laks 12
Figur 17 Innkjøp etter Næringskategorier, Fjord Drift AS 12
Figur 18 Innkjøp etter næringskategori, Quatro Laks AS 13
Figur 19 Innkjøp etter næringskategori, Tombre Fiskeanlegg AS 14
Figur 20 Fôr- innkjøp fordelt på selskap 14
Figur 21 Fôr- innkjøp fordelt på leverandør 15
Figur 22 Innkjøp fra industri ekskl. fôr 15
Figur 23 Innkjøp fra industri ekskl. fôr - Drageid Laks 16
Figur 24 Innkjøp fra industri ekskl. fôr - Fjord Drift 17
Figur 25 Innkjøp fra industri ekskl. fôr - Quatro Laks 17
Figur 26 Innkjøp fra industri ekskl. fôr - Tombre Fiskeanlegg AS 18
Figur 27 Innkjøp i kategorien Transport og lagring - Tombregruppen 18
Figur 28 Transportinnkjøp fordelt på selskapene innen Tombregruppen, 2014 og 2015 19
Figur 29 Kjøp av varer fordelt på type handel - Tombregruppen 19
Figur 30 Engroshandel fordelt på selskapene 20
Figur 31 Innkjøp av tjenester, Tombregruppen 20
Figur 32 Kjøp av tjenester fordelt på selskapene 21

Tabeller

Tabell 1 Oppsummering nøkkeltall ringvirkninger 3

1 Ringvirkningsanalyse Tombregruppen

1.1 Sammendrag

I denne ringvirkningsrapporten vil vi ta for oss Tombregruppen. Innen Tombregruppen finner vi firmaene Tombre Fiskeanlegg AS, Quatro Laks AS, Fjord Drift AS og Drageid Laks AS. Drageid laks AS er settefiskprodusent med lokalitet i ferskvann som har en tillatelseskapasitet på 393 000 stykk. De andre driver oppdrett i sjø.

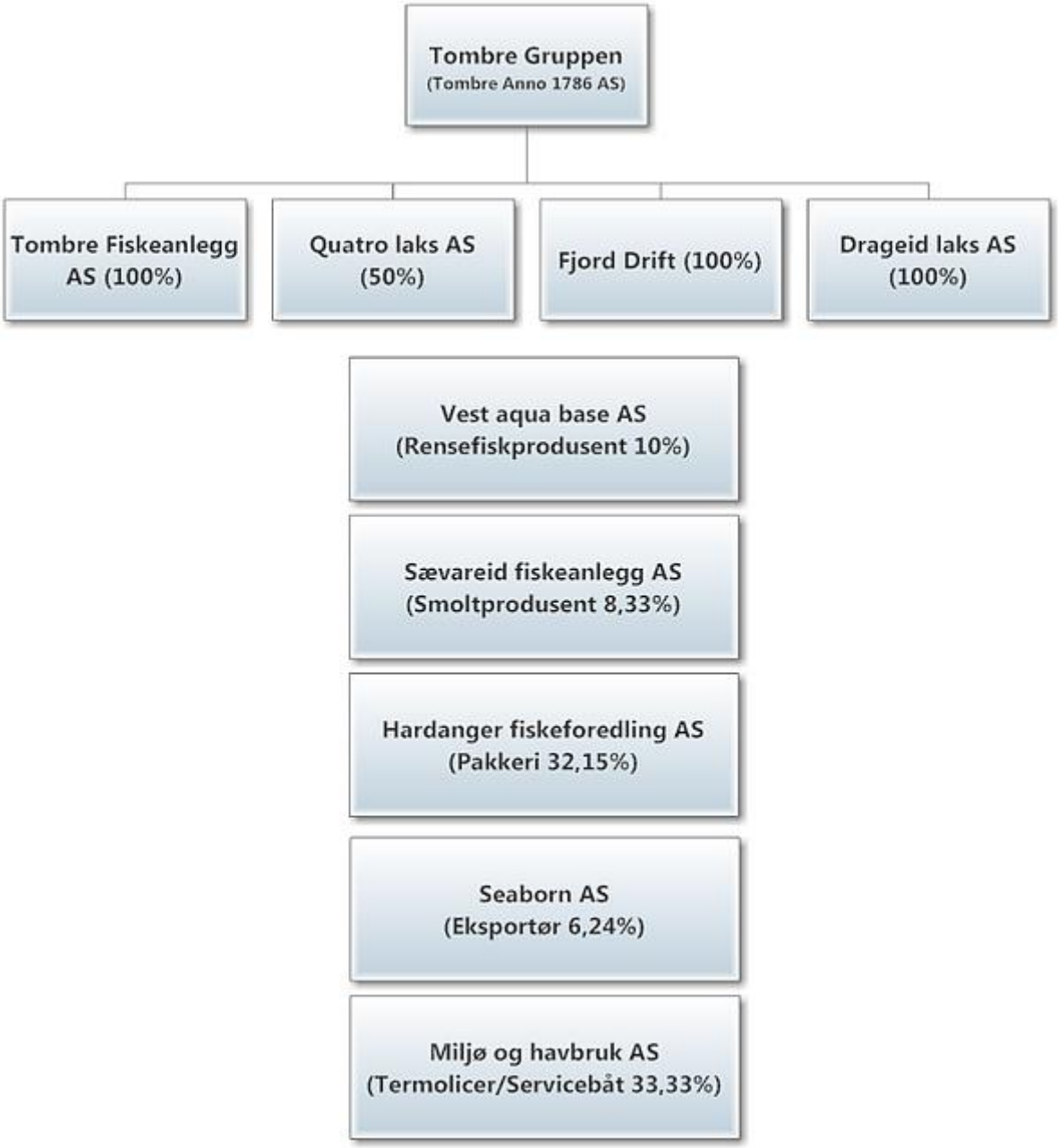

Figur 1 Tombregruppen http://www.tombre.no/firmainfo

Tombregruppen driver primært med oppdrett av laks og ørret. De har lokaliteter i Kvam, Fusa, Samnanger, Osterøy og Fedje kommune. På Drageide klekkes rogn som blir fôret frem til smolt ved lokaliteter på Drageide og Tombre. Tombregruppen har eierskap i Hardanger fiskeforedling slik at de kan pakke hele produksjonen der, i tillegg til eierskap hos Sævareid Fiskeanlegg som står for litt av yngel og smoltbehovet.

Tombregruppen disponerer 10 lokaliteter i sjø til matfiskproduksjon som ligger i 8 kommuner. Samlet lokalitetsMTB er 19 380 tonn. Gruppen har 7 konsesjoner, à 780 tonn.

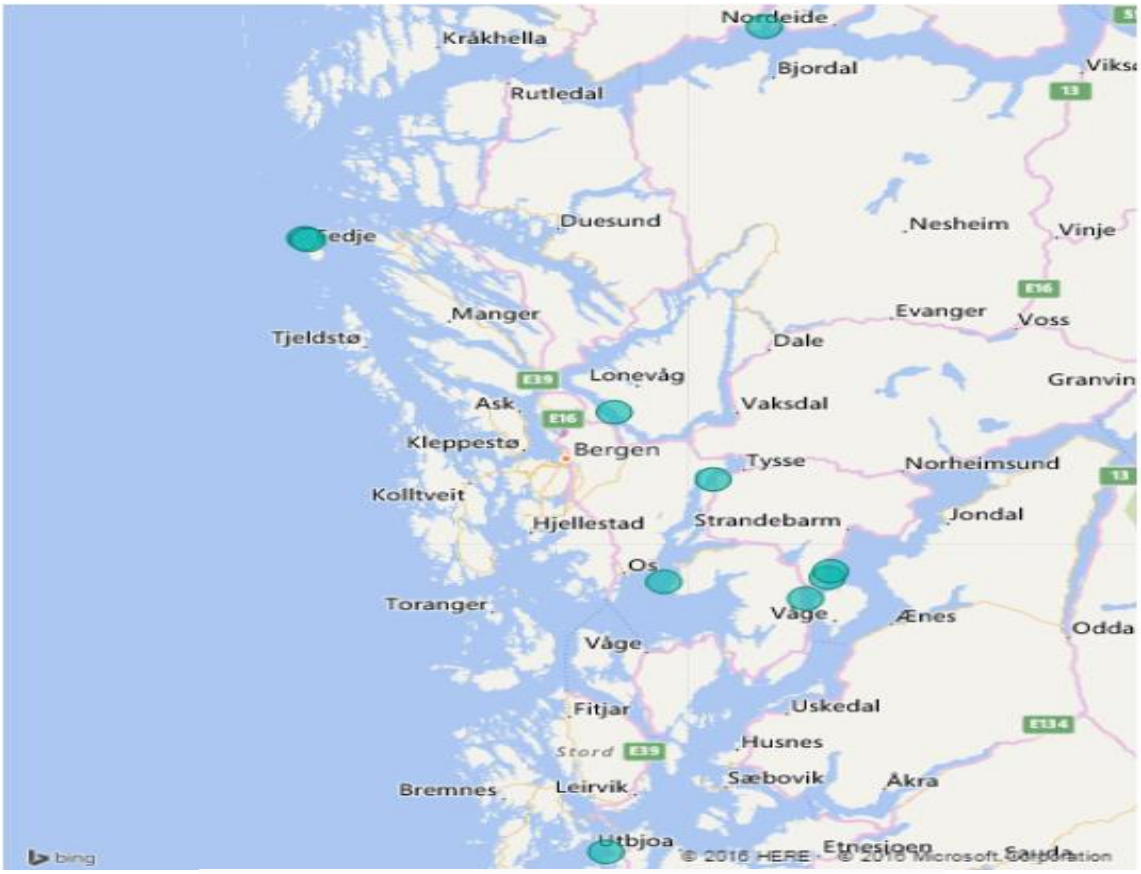

LOK_KOM	LOK_NAVN	LOK_KAP
SVEIO	MIDTVIKØY	780.0
FUSA	SKÅTHOLMEN	3120.0
KVAM	SAGVIK	2990.0
KVAM	TEIGLAND I	2340.0
SAMNANGER	NYGÅRD	2340.0
FEDJE	GRISHOLMSUNDET	1560.0
FEDJE	MOLDØYOSEN	1560.0
HØYANGER	DJUPELEGET	1560.0
KVAM	DYSVIK	1560.0
OSTERØY	LITLETVEITHOLANE	1560.0

Figur 2 Lokaliteter i Tombregruppen

Tabell 1 Oppsummering nøkkeltall ringvirkninger

	2014	2015	Endring
Salg (1000 Nkr)	271 669	295 985	8,95%
Leverandørinnkjøp (1000 Nkr)	226 804	290 271	27,98%
Verdiskapning (1000 Nkr)	115 589	38 451	-66,73%
Verdiskapning per årsverk (1000 Nkr)		1 504	
Verdiskapning per konsesjon (1000 Nkr)	16 512	5 493	-66,73
Sysselsetting årsverk		26	
Betalt skatt fra ansatte (1000 Nkr)		4 049	

1.2 Metode

Metodikken er basert på data fra Tombregruppen, kombinert med offentlig tilgjengelig statistikk. Vår tilnærming til oppdraget har en innretning som vist i Figur 3. Måling av ringvirkninger vil i første rekke være relatert til den direkte sysselsetting i primæraktivitetene og de direkte innkjøpene fra avledet virksomhet som vist i Figur 3. Sysselsettingen kobles lokalt på kommunenivå basert på primæraktiviteten i selskapene innen Tombregruppen.

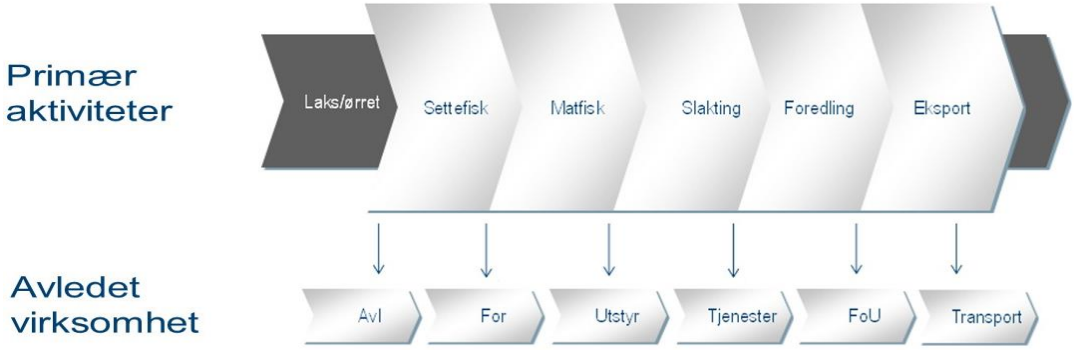

Figur 3 Verdikjedetilnærming – måling av ringvirkninger i havbruksnæringen

Leverandørinnkjøp fra havbruksaktiviteten i Tombregruppen var over en halv milliard i 2014 og 2015. Vi har mottatt en oversikt over innkjøpsverdi (eks. mva) per leverandør (og organisasjonsnummer). Ved hjelp av organisasjonsnummer har vi hentet informasjon om næringskoder og kommune/fylke/region. Dermed har vi kunnet gruppere de ulike innkjøperne både på type og sted[1]. Noen av leverandørene har manglet/hatt ugyldige organisasjonsnummer, noe som gjør at de har havnet i en ukjent-kategori både på type og region. Dette gjelder primært utenlandske aktører, enkeltpersoner, samt selskaper som er avviklet. For noen leverandører har vi mottatt postnummer slik at vi har kunnet koble til region, selv uten gyldig organisasjonsnummer. Ved enkelte tilfeller er ikke postadresse tilgjengelig i Brønnøysund til tross for gyldig organisasjonsnummer. Derfor vil ikke ukjent-kategoriene samsvare for region og næringsgruppering. Likevel har vi kunnet kategorisere over 99 % av innkjøpene.

[1] Sted finner vi via organisasjonsnummer i Brønnøysundregisteret. Dette innebærer at vi i noen tilfeller knytter innkjøp til hovedkontor i stedet for lokale kontorer.

2 Tombregruppen

2.1 Sysselsetting

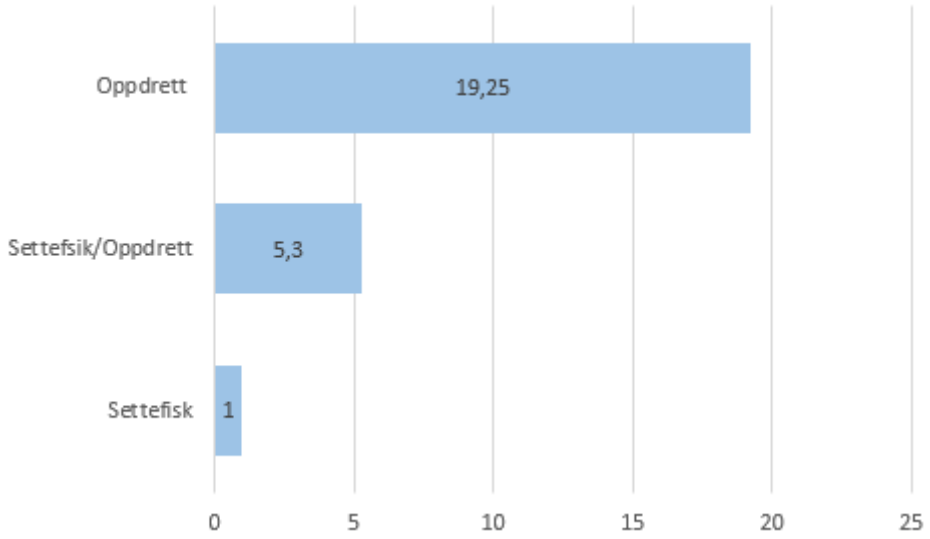

Figur 4 Årsverk fordelt på aktivitet, Tombregruppen

Tombregruppen sysselsetter 26 årsverk i 2016. Årsverkene fordeles på aktivitetene oppdrett, settefisk/oppdrett og settefisk. Av de 26 årsverkene er 75 % i oppdrett, 20 % i settefisk/oppdrett og 5 % innen aktiviteten settefisk.

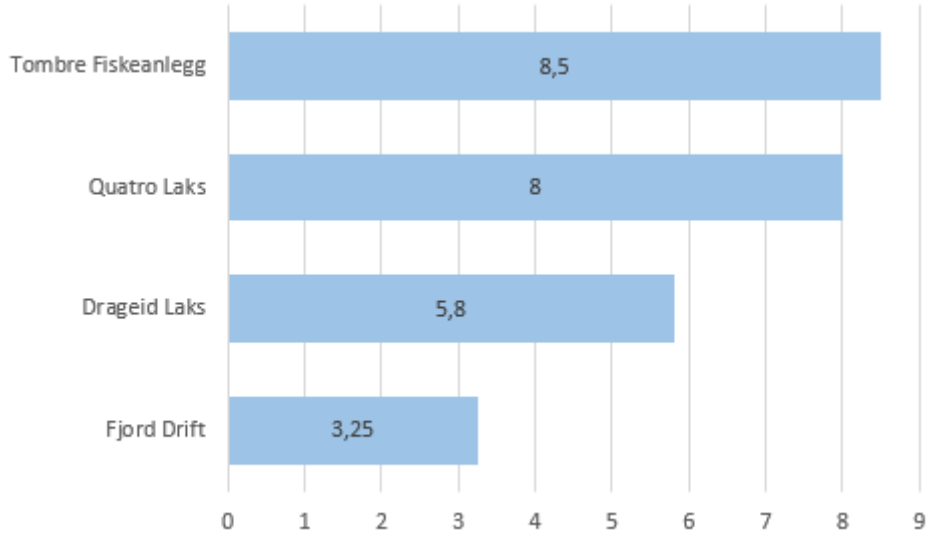

Figur 5 Årsverk fordelt på selskap

Tombre Fiskeanlegg sysselsetter flest årsverk, fulgt av Quatro Laks som begge har over 8 årsverk innen aktiviteten oppdrett. Drageid Laks og Tombre Fiskeanlegg har også årsverk innen aktiviteten settefisk, med et halvt årsverk hver.

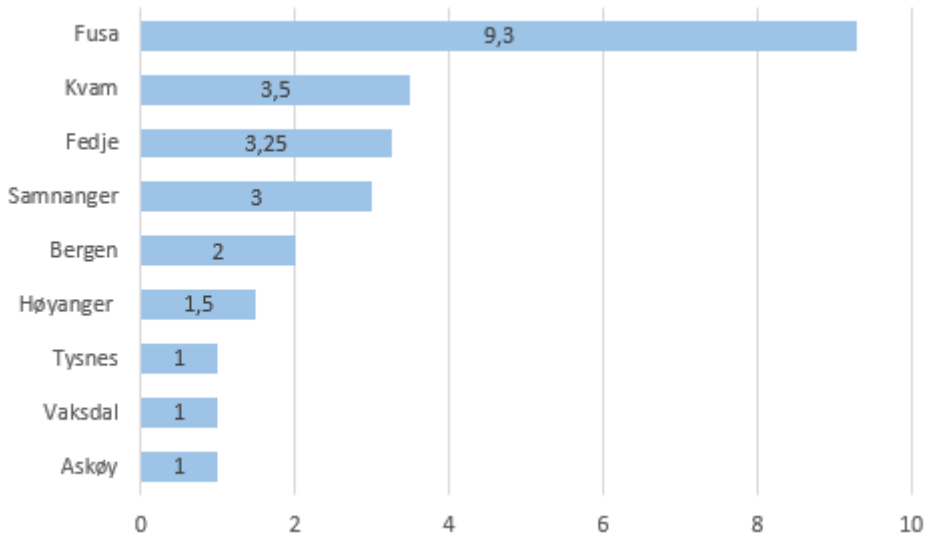

Figur 6 Årsverk fordelt på kommuner, Tombregruppen

Sysselsettingen skjer i 9 kommuner. Av disse ligger 8 kommuner i Hordaland. Sogn og Fjordane er representert med Høyanger kommune som har 1,5 årsverk. Fusa kommune sysselsetter flest med 9,3 årsverk fordelt på alle tre aktiviteter.

3 Innkjøp

Tombregruppen har samlet i årene 2014 og 2015 et totalt innkjøp på over 517 millioner. Fra 2014 til 2015 var det en økning på 28 %.

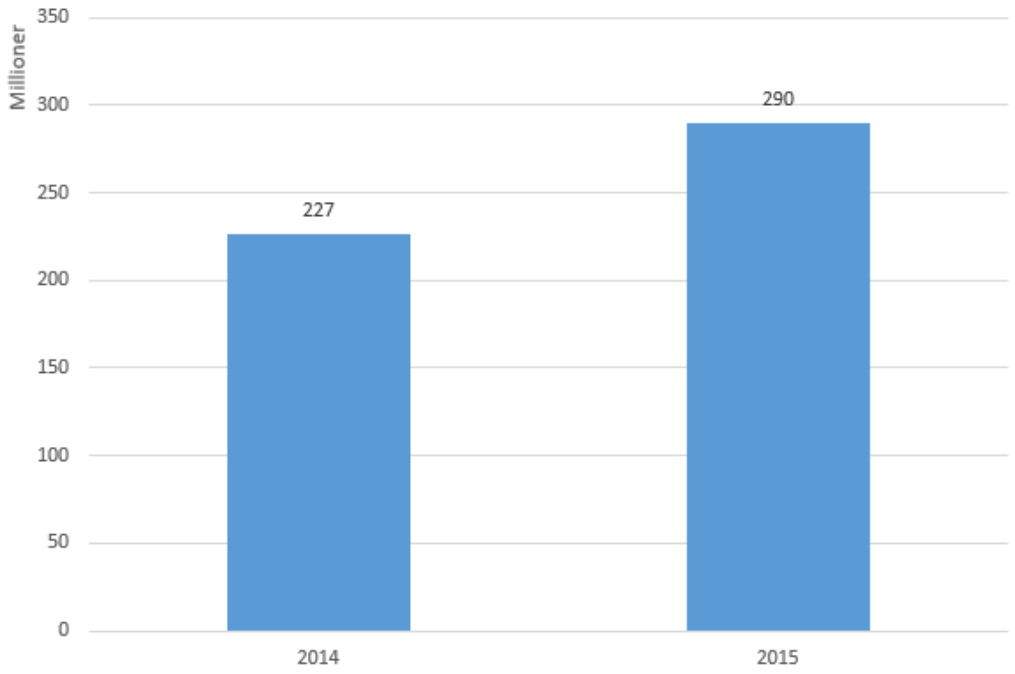

Figur 7 Totalbeløp innkjøp Tombregruppen

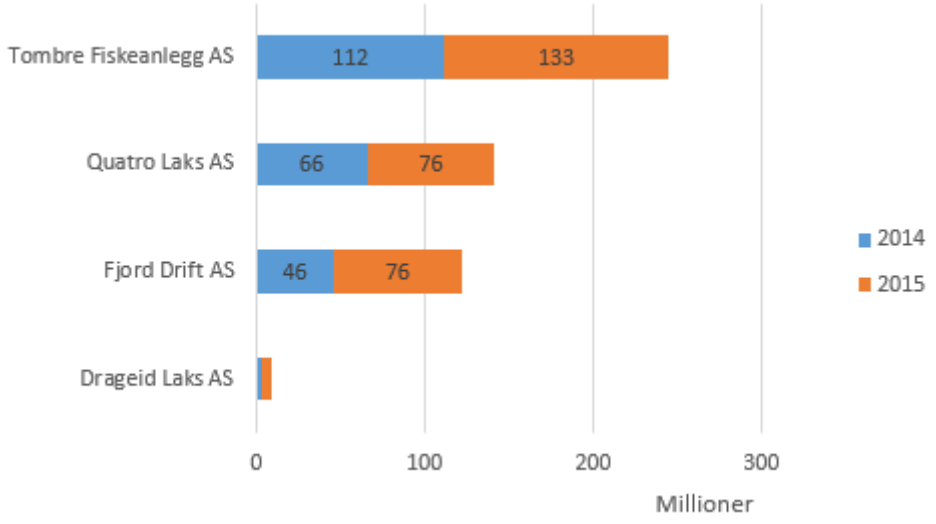

Figur 8 Fordelingen av innkjøp per selskap

Figur 8 viser fordelingen av totalinnkjøpene til hvert av selskapene innen Tombregruppen. Tombre Fiskeanlegg AS har leverandørinnkjøp på de to årene på nesten 245 millioner. Leverandørkjøpene økte med 20 % fra 2014 til år 2015. Fjord Drift AS er det selskapet med mest økning fra 2014 til 2015 med en økning på 65 %.

3.1 Innkjøp etter fylke Tombregruppen

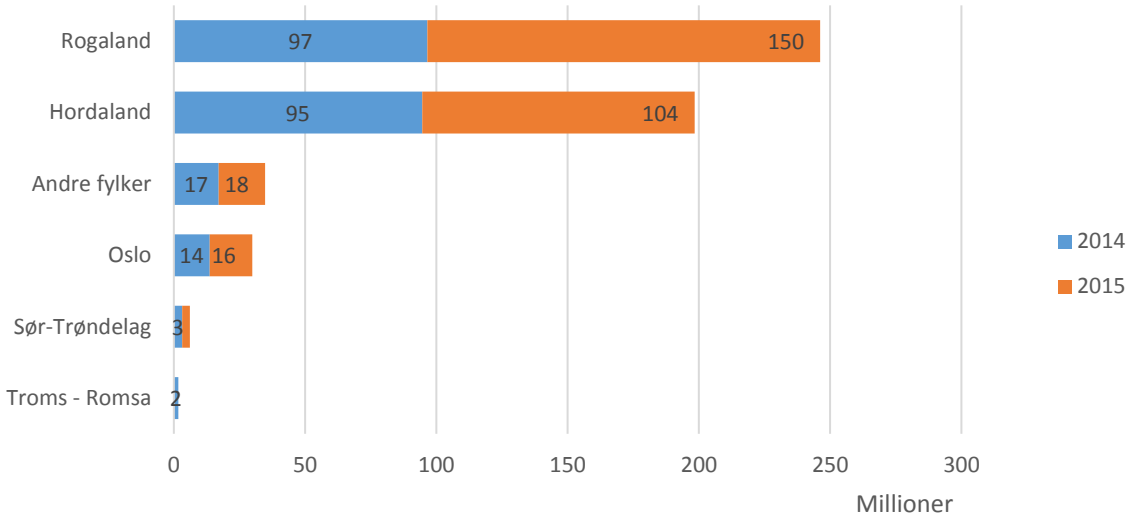

Figur 9 Innkjøp etter fylke, Tombreguppen

Tombregruppen kjøper mest i fra Vestlandet, henholdsvis fylkene Rogaland og Hordaland. Økningen av innkjøp fra Rogaland steg med 55 % fra 2014 til 2015, mens innkjøpene økte med cirka 10 % i Hordaland. Da hele Tombregruppen ligger i Hordaland er det ikke overraskende at de handler mye fra eget fylke. Nesten alt de handler fra Rogaland fylke er fra leverandøren Biomar AS, som er et fôrselskap. Fôret er produsert i Rogaland på Biomars anlegg på Karmøy. Samlingsgruppen **Andre fylker** inneholder 6 fylker med et innkjøp på under en millioner kroner.

3.1.1 Drageid Laks AS

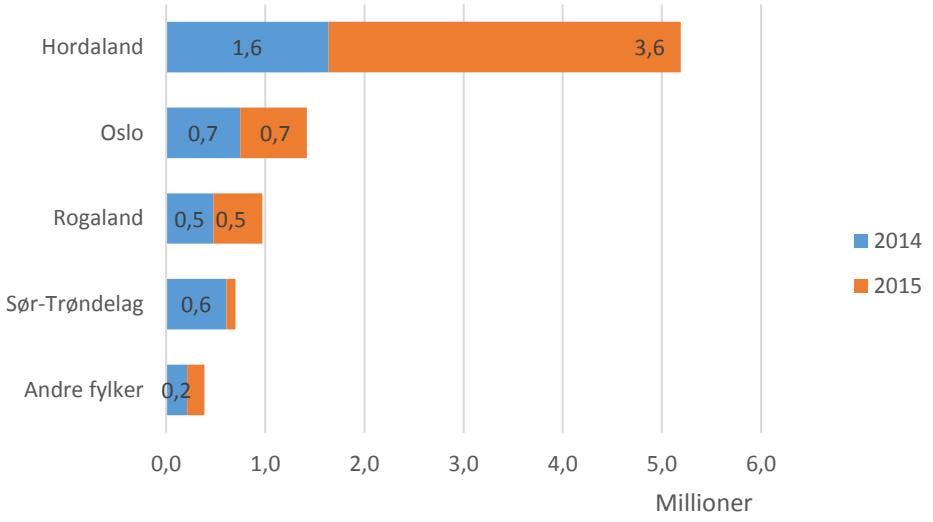

Figur 10 Drageid Laks, Fylkesfordeling innkjøp

Drageid Laks handler for 8,6 millioner kroner i løpet av toårsperioden. Drageid Laks AS er et settefiskanlegg som ligger i Fusa kommune. Kjøpene fra leverandører i Hordaland fylke hadde en økning på 125 % fra 2014 til år 2015.

3.1.2 Fjord Drift AS

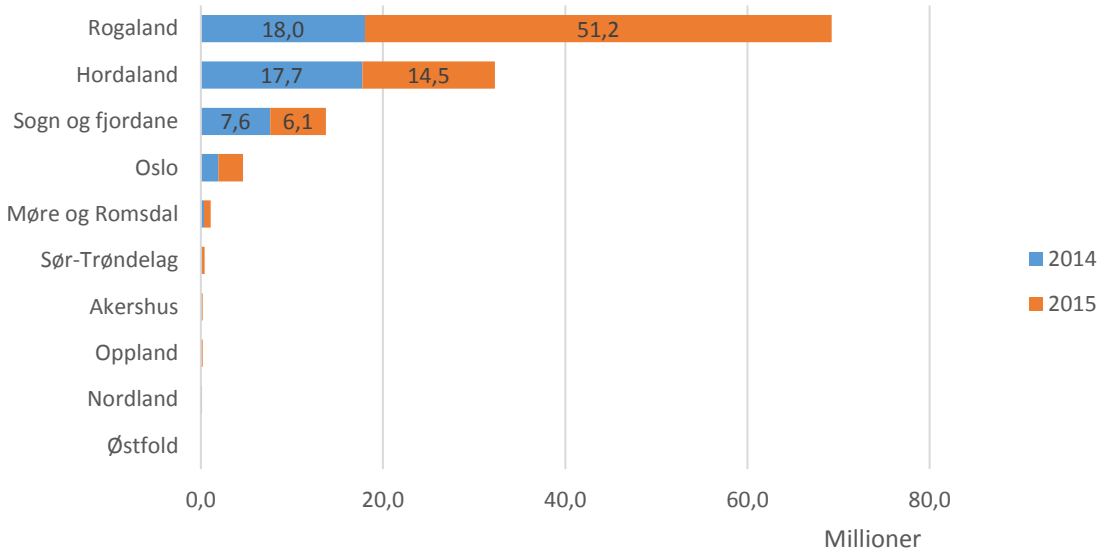

Figur 11 Fjord Drift, Fylkesinndeling innkjøp

Fjord Drift handler totalt for 122 millioner i toårsperioden. Dette fordeler seg mest på vestlandsfylkene som står for 115 millioner. Det betyr at nesten alt Fjord Drift handler, skjer lokalt. Dette utgjør 94 %.

3.1.3 Quatro Laks AS

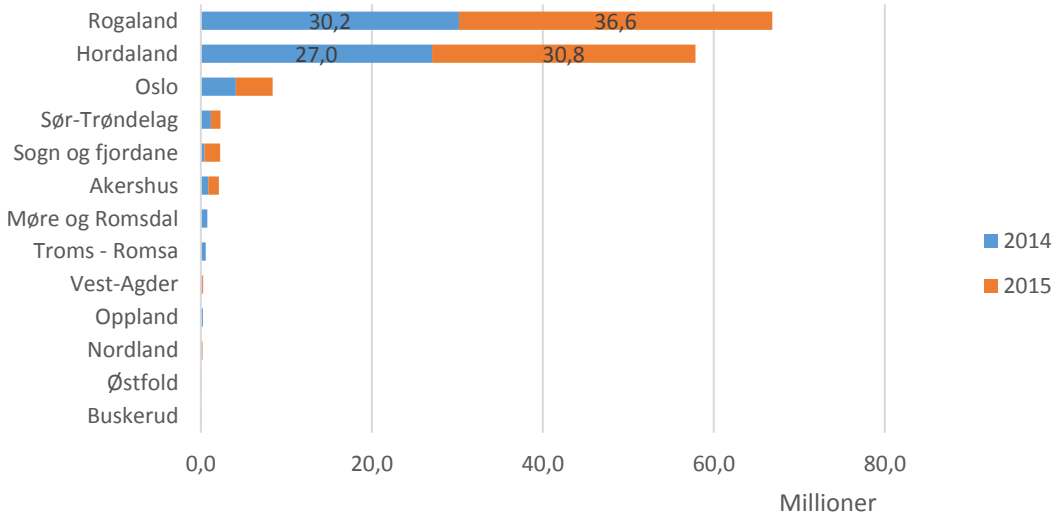

Figur 12 Quatro Laks, Fylkesinndeling innkjøp

Quatro Laks AS gjør innkjøp på 142 millioner begge årene, hvor storparten av leveransene kommer fra aktører i Rogaland og Hordaland. Oslo kommer høyt og det er i hovedsak finansiering- og forsikringskostnader som kjøpes herfra.

3.1.4 Tombre Fiskeanlegg AS

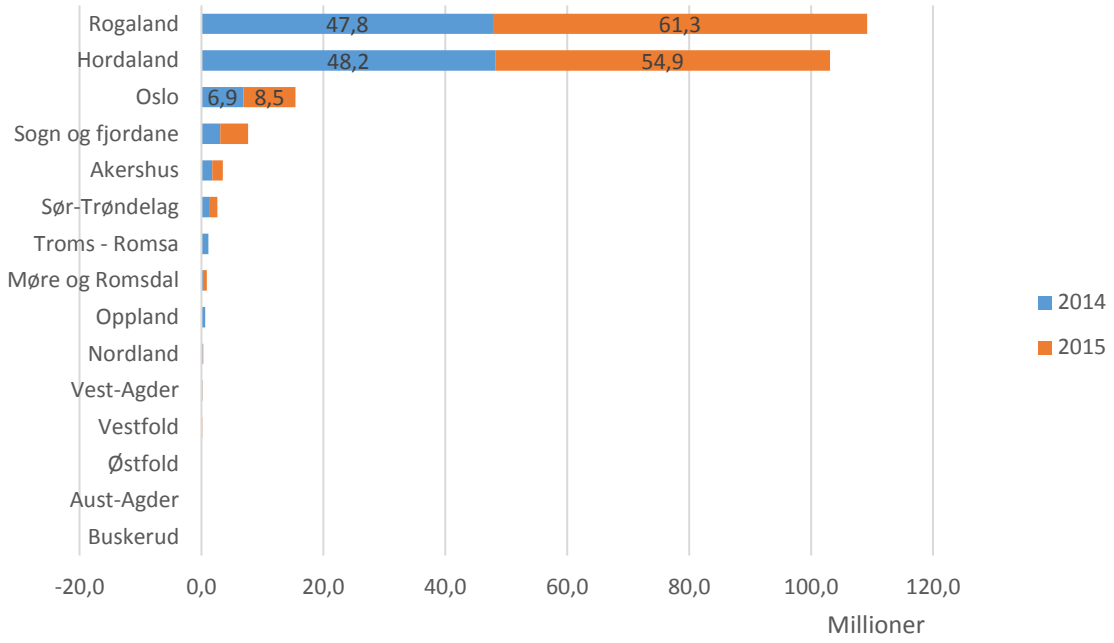

Figur 13 Tombre Fiskeanlegg, Fylkesinndeling innkjøp

Tombre Fiskeanlegg er det selskapet innen Tombregruppen som har størst innkjøp i toårsperioden med nesten 245 millioner. Fôrkostnadene dominerer, men vi ser at andre innkjøp i Hordaland er på over 103 millioner for begge årene. Av dette er cirka 50 % akvakulturrelaterte kjøp og bearbeiding av fisk. En annen stor post er brønnbåttransport.

3.1.5 Innkjøp etter kommune Tombregruppen

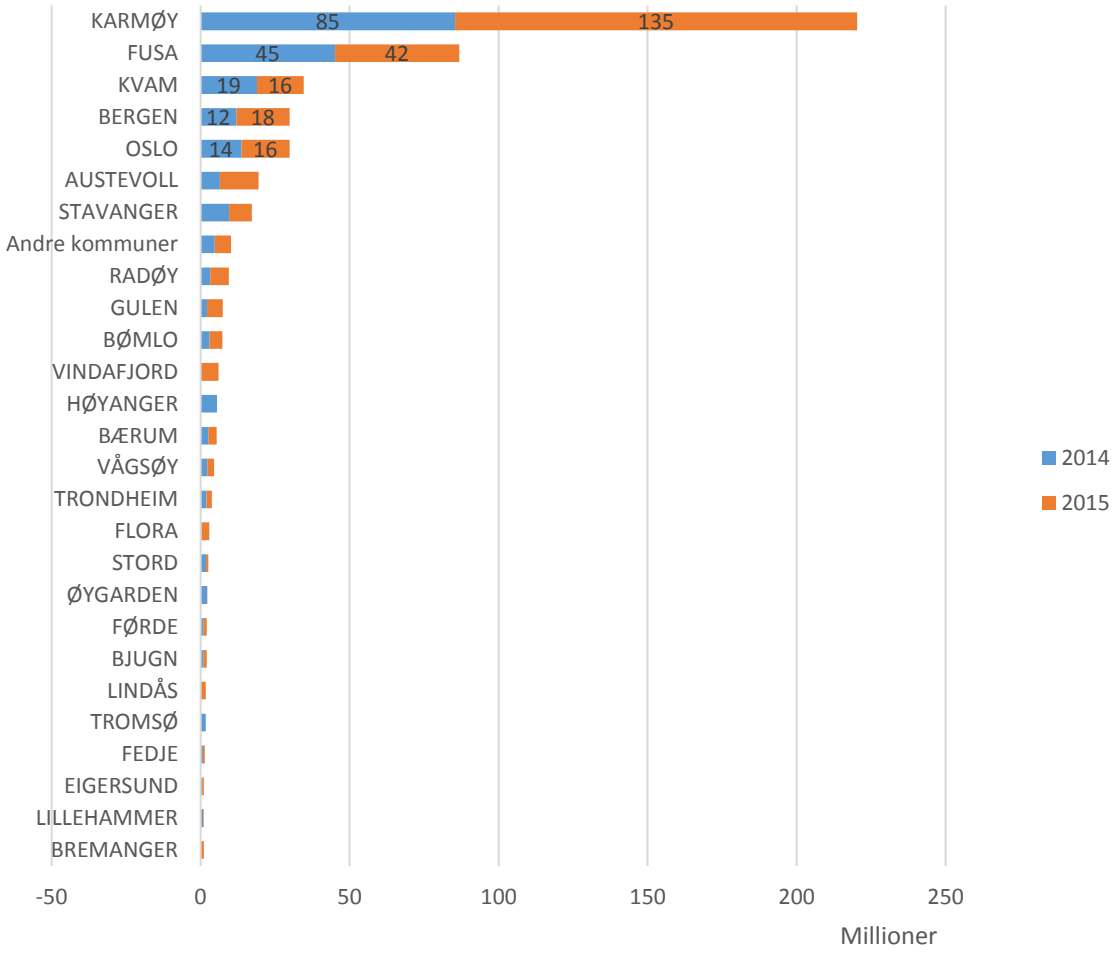

Figur 14 Tombregruppen, kommunefordeling innkjøp

Hele Tombregruppen kjøper fra totalt 88 kommuner på landsbasis. Figur 14 viser de kommunene med innkjøp større enn en million. Karmøy kommune i Rogaland er den kommunen det kjøpes mest fra i verdi. Karmøy kommune står for vel 42 % av totalinnkjøpet, og hadde en økning fra 2014 til 2015 på tilnærmet 60 %. Det er i første rekke fôr som utgjør den store verdien fra Karmøy.

Kolonnen **Andre kommuner** er en gruppering av 60 kommuner som har innkjøp under en million i løpet av 2014–2015. Denne posten utgjør et samlet totalt innkjøp på vel 10 millioner over toårsperioden.

3.2 Innkjøp etter næringskategorier Tombregruppen

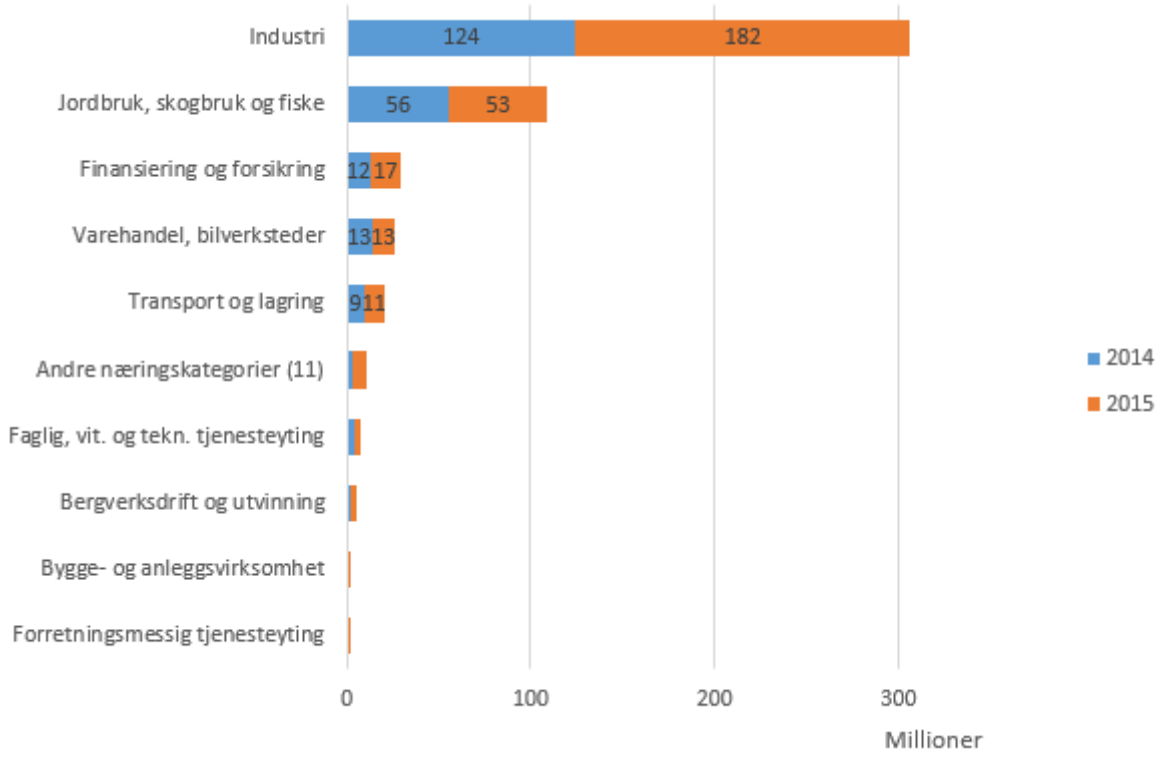

Figur 15 Tombregruppen, Innkjøp etter næringskategori

Figur 15 viser inndelingen av innkjøpene etter næringskategori for hele Tombregruppen. Vi ser tydelig at næringskategorien industri er størst med totalt innkjøp på 306 millioner kroner over to år. Fôrvarer en stor bidragsyter innen industrikategorien, og fôrvarer alene står for 245 millioner av de 306 innen industrikategorien.

3.2.1 Drageid Laks AS

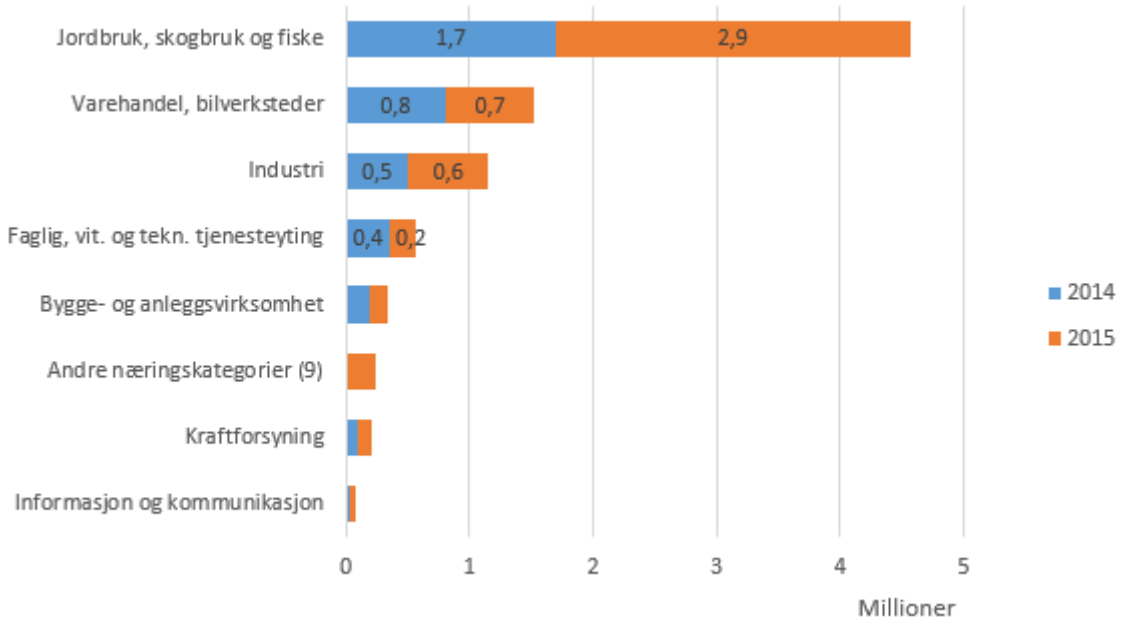

Figur 16 Innkjøp etter næringskategori Drageid Laks

Drageid Laks kjøper mest i fra næringskategorien Jordbruk, skogbruk og fiske. Innen denne kategorien er det utelukkende husdyrhold og akvakultur de handler, med akvakultur som 77 % av posten. Drageid Laks er settefiskprodusent.

3.2.2 Fjord Drift AS

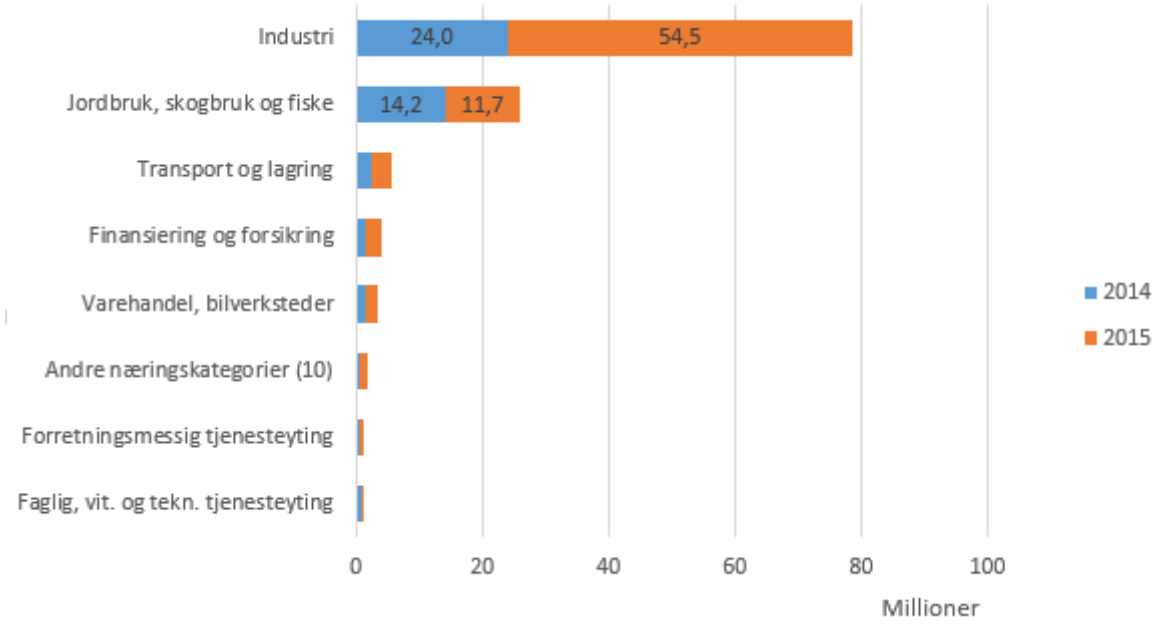

Figur 17 Innkjøp etter Næringskategorier, Fjord Drift AS

Fjord Drift kjøper mest i fra næringskategorien Industri. Innen denne kategorien er det produksjon av fôrvarer som står for storparten av verdien, med 82 % av posten på over 78 millioner. Av andre innkjøp er storparten av leveransene i verdi akvakulturrelatert.

3.2.3 Quatro Laks AS

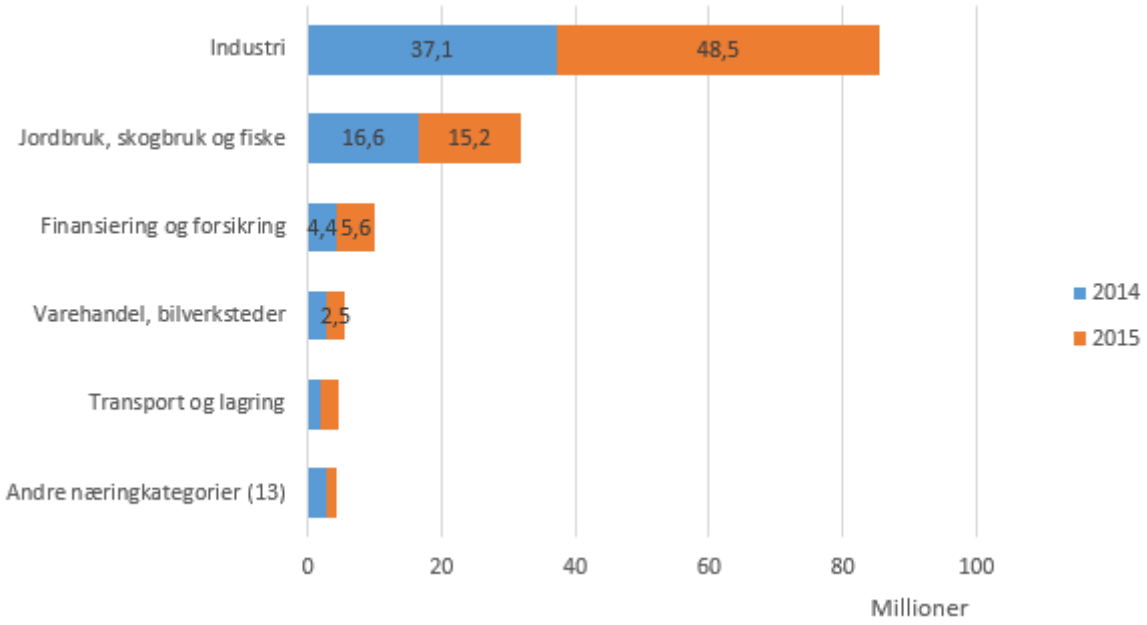

Figur 18 Innkjøp etter næringskategori, Quatro Laks AS

Quatro Laks handler også mest i fra Industri. Hele 60 % av innkjøpene kommer i fra næringskategorien industri, og som tidligere er det fôrvarer som står for størst verdi innen denne næringskategorien. Akvakultur er også her storparten av innkjøpene i kategorien jordbruk, skogbruk og fiske.

3.2.4 Tombre Fiskeanlegg AS

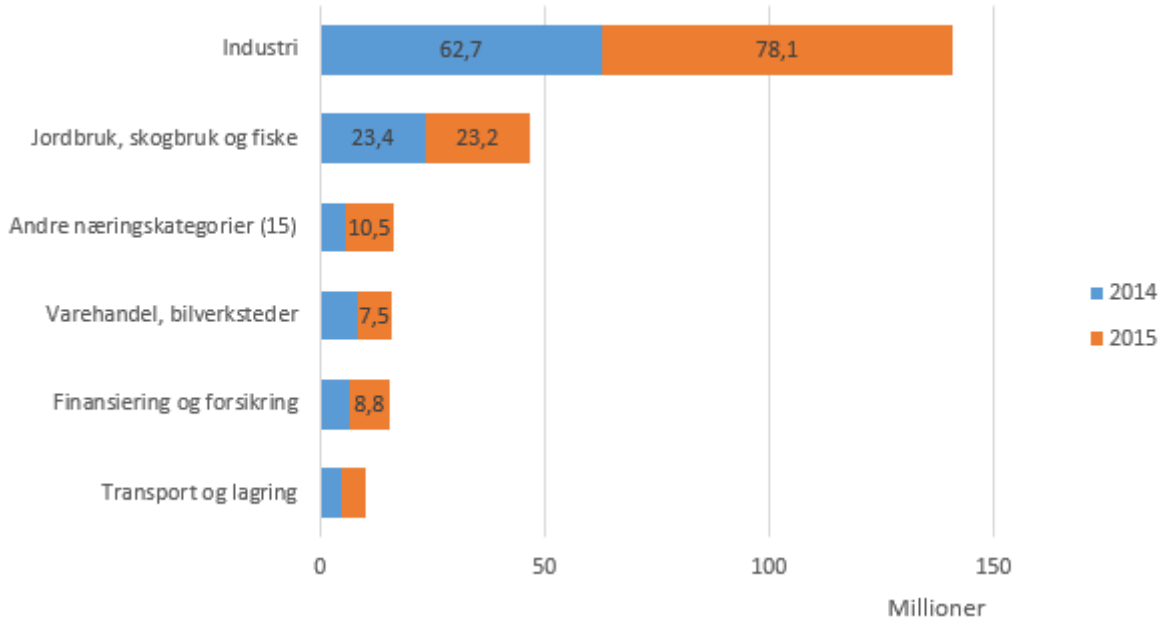

Figur 19 Innkjøp etter næringskategori, Tombre Fiskeanlegg AS

Tombre Fiskeanlegg handler, i likhet med de forrige, mest i fra Industri og også i dette tilfellet er det produksjon av fôrvarer som er størst med 78 % av næringskategorien. Innen hovedkategorien Jordbruk, skogbruk og fiske er det akvakultur som står for nesten hele kategorien med 93 %.

3.3 Fôr - Tombregruppen

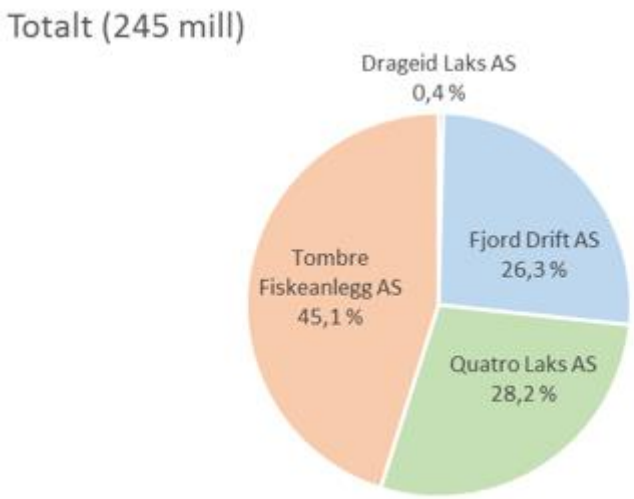

Figur 20 Fôr- innkjøp fordelt på selskap

Hele Tombregruppen kjøper inn fôrvarer for over 245 millioner kroner i løpet av 2014 og 2015. Figur 20 viser fordelingen av innkjøpene per selskap.

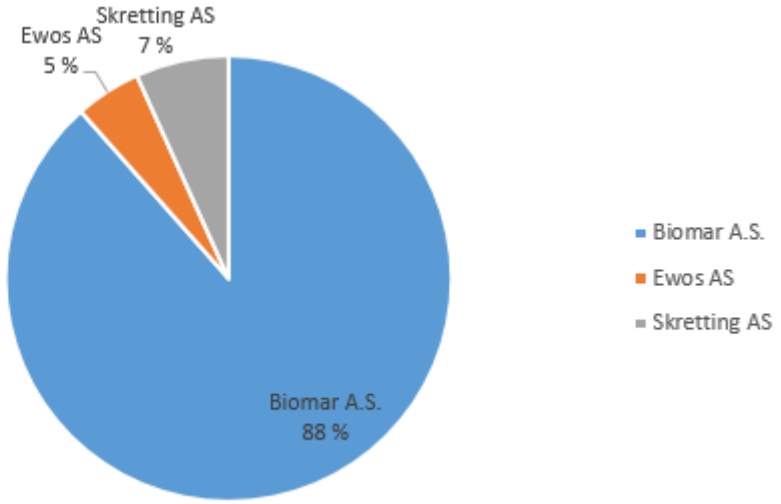

Figur 21 Fôr- innkjøp fordelt på leverandør

Her ser vi at Biomar AS er hovedleverandøren av fôr til Tombregruppen med 88 % av innkjøpsverdien. Vel 10 % kjøpes fra de to andre store fôrleverandørene i Norge, Ewos AS og Skretting AS. Tombregruppen er en del av Salmon Group som er en sammenslutning av mindre oppdrettere som har felles innkjøpsavtaler. Disse avtalene er i hovedsak fôr, forsikring og vaksine. På andre avtaler er det rammeavtaler som det er opp til medlemmene og benytte.

3.4 Innkjøp fra Industri, ekskl. fôr, Tombregruppen

Figuren under viser de største leverandørkategoriene i hovedkategorien industri (utenom fôr) som utgjør 60 millioner på to år.

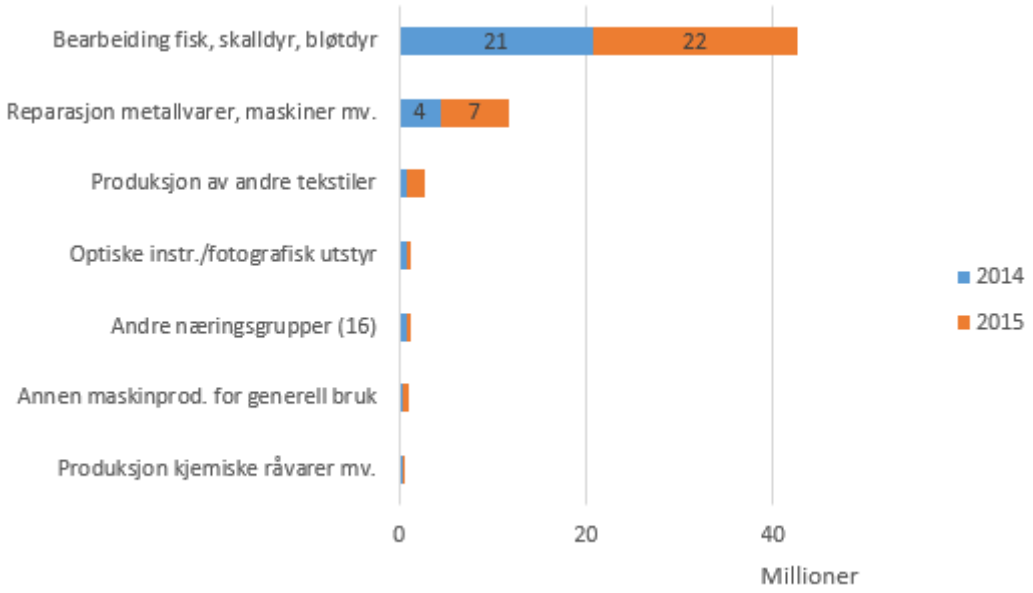

Figur 22 Innkjøp fra industri ekskl. fôr

Figur 22 viser tydelig at dersom man ser bort i fra fôrvarer, er det bearbeiding av fisk, skalldyr og bløtdyr som Tombregruppen kjøper mest av, med over 42 millioner i løpet av de to årene. Innen denne kategorien er Hardanger Fiskeforedling AS hovedleverandør med kjøp på over 28 millioner i toårsperioden. Dette selskapet er et slakteri/videreforedlingsselskap som gruppen har en eierandel i på vel 30 % som vist i Figur 1.

3.4.1 Drageid Laks AS

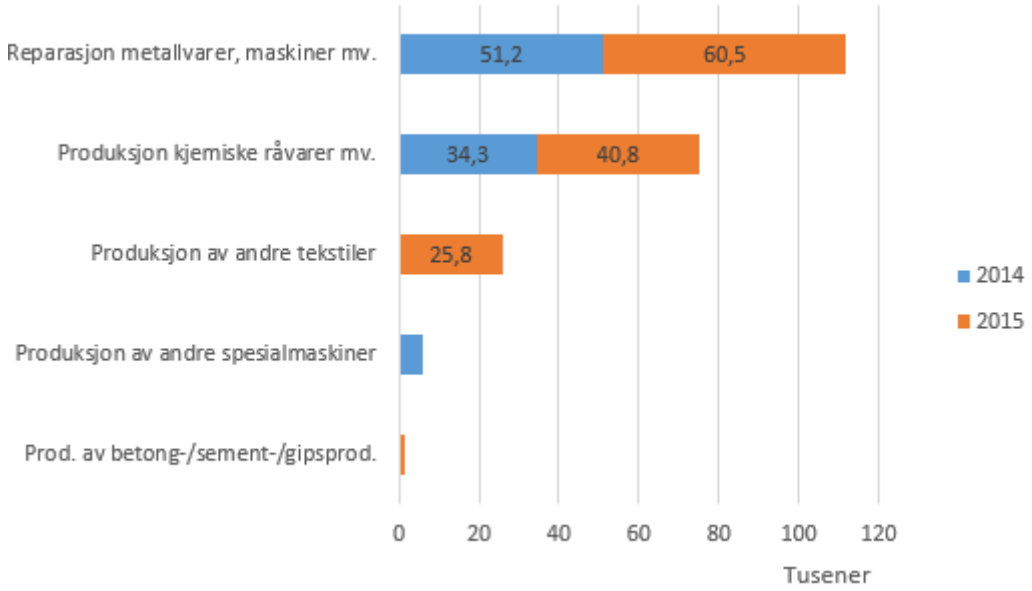

Figur 23 Innkjøp fra industri ekskl. fôr - Drageid Laks

Drageid Laks AS er det selskapet innen Tombregruppen som kjøper minst, med et totalbeløp på under 220 tusen innen industri ekskludert fôr. De kjøper mest innen kategorien Reparasjon metallvarer, maskiner mv. Her er hovedleverandøren Orra Sverre, et enkeltmannsforetak i Eikelandsosen, som driver med reparasjon av maskiner.

3.4.2 Fjord Drift AS

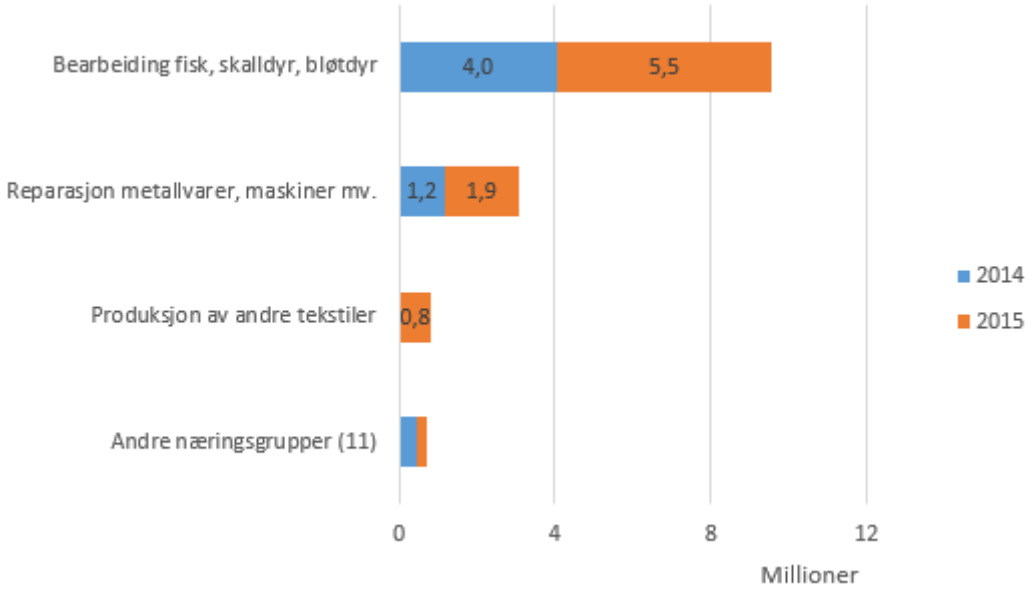

Figur 24 Innkjøp fra industri ekskl. fôr - Fjord Drift

Fjord Drift kjøper inn for 14 millioner i kategorien Industri. Bearbeiding av fisk, skalldyr og bløtdyr er størst, hvor Martin E Birknes Eftf AS, et fiskerifirma fra Sogn og Fjordane, er hovedleverandør.

3.4.3 Quatro Laks AS

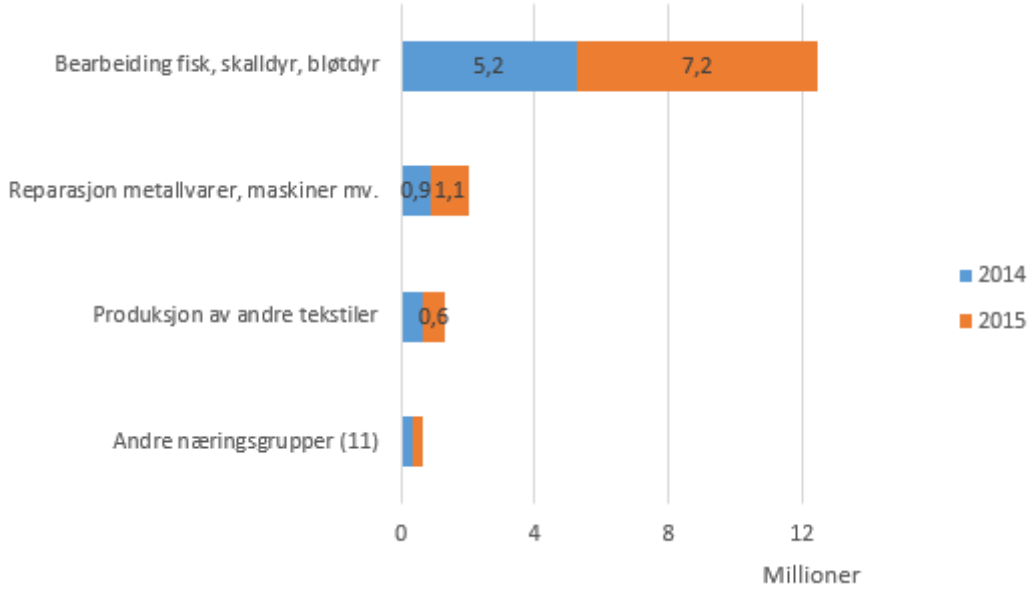

Figur 25 Innkjøp fra industri ekskl. fôr - Quatro Laks

Quatro Laks AS kjøper inn for over 16 millioner innen næringsgruppen Industri ekskl. fôr. Herav går nesten 12,5 millioner innen undergruppen bearbeiding av fisk, skalldyr og bløtdyr. Hovedleverandør innen denne næringsgruppen er Hardanger Fiskeforedling AS som står for 75 % av innkjøpene.

3.4.4 Tombre Fiskeanlegg AS

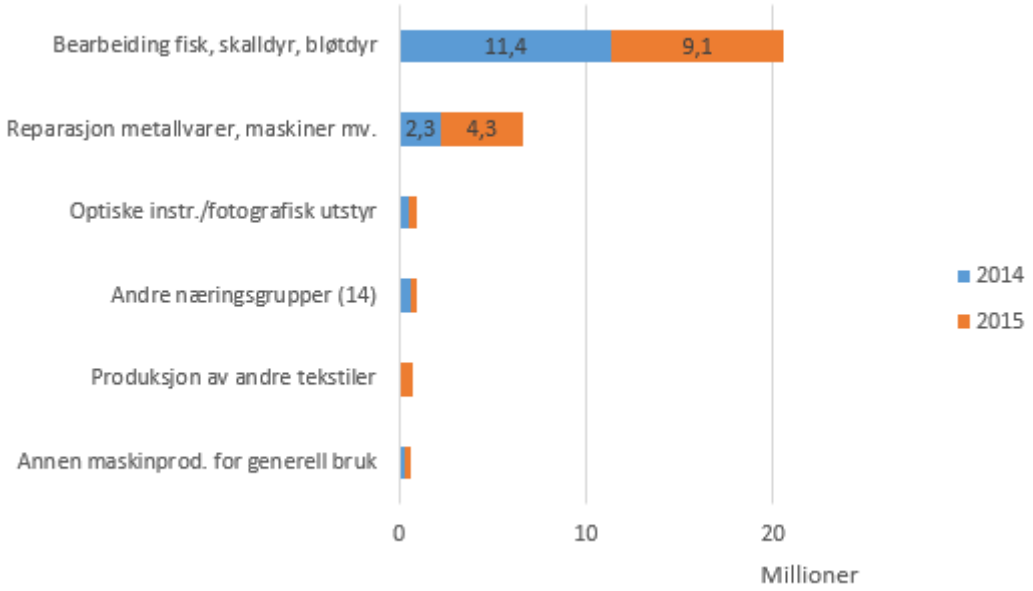

Figur 26 Innkjøp fra industri ekskl. fôr - Tombre Fiskeanlegg AS

Tombre Fiskeanlegg AS handler i likhet med de andre også mest i fra næringsgruppen Bearbeiding av fisk, skalldyr og bløtdyr. Denne posten utgjør over 20 millioner i løpet av 2014 og 2015, og hovedleverandøren er også her Hardanger Fiskeforedling AS.

3.5 Transport

Transport utgjør et totalt innkjøp på 20 millioner i løpet av 2014 og 2015 for hele Tombregruppen.

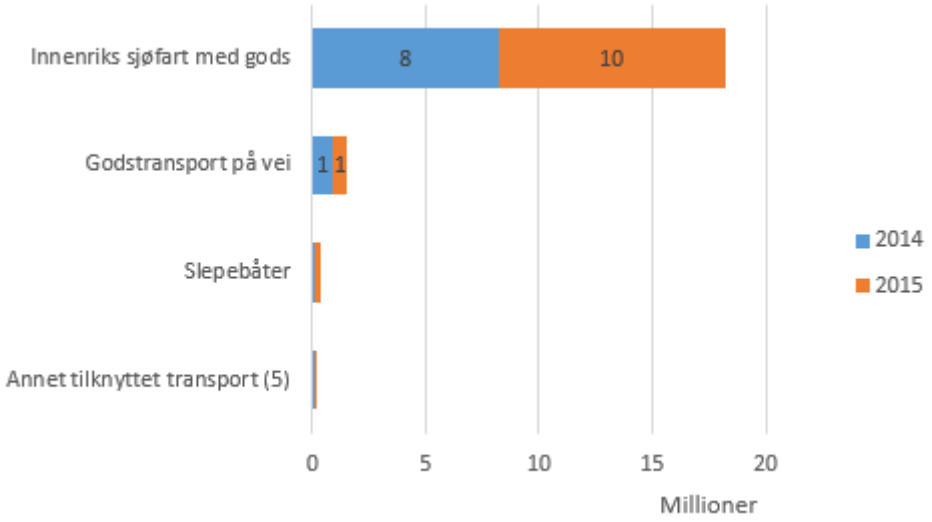

Figur 27 Innkjøp i kategorien Transport og lagring - Tombregruppen

Innen transportkjøpene er det Innenriks sjøfart med gods som utgjør storparten av totalbeløpet på 20 millioner med hele 90 % av posten. Hovedleverandøren innen Innenriks sjøfart med gods er Seigrunn

AS. Seigrunn AS er hovedleverandør av brønnbåtjenester til oppdrettsbedriftene. De står for over halvparten av totalbeløpet med cirka 10 millioner på 2 år.

3.5.1 Transport fordelt på selskap

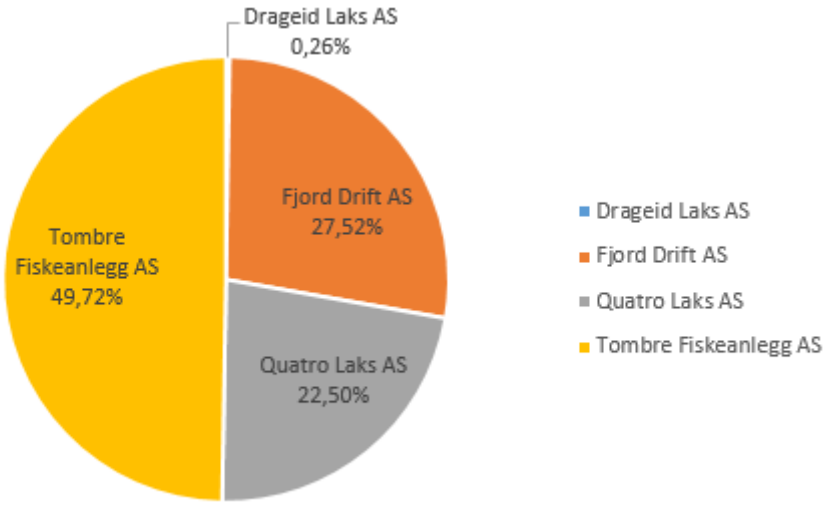

Figur 28 Transportinnkjøp fordelt på selskapene innen Tombregruppen, 2014 og 2015

Figur 28 viser prosentvis fordeling av de totale transportinnkjøpene for hele Tombregruppen.

3.6 Varer

Kjøp av varer utgjør omtrent 5 % av alle innkjøpene i toårsperioden. Totalt i perioden er det kjøpt inn varer for 26 millioner kroner, hvorav engroshandel utgjør 25,7 millioner.

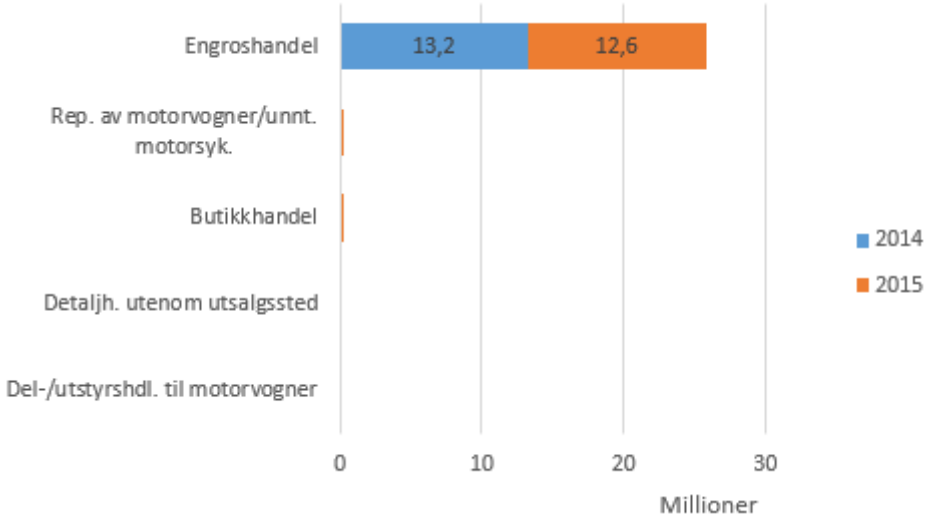

Figur 29 Kjøp av varer fordelt på type handel - Tombregruppen

Engroshandel står for 98 % av all varehandel innen Tombregruppen.

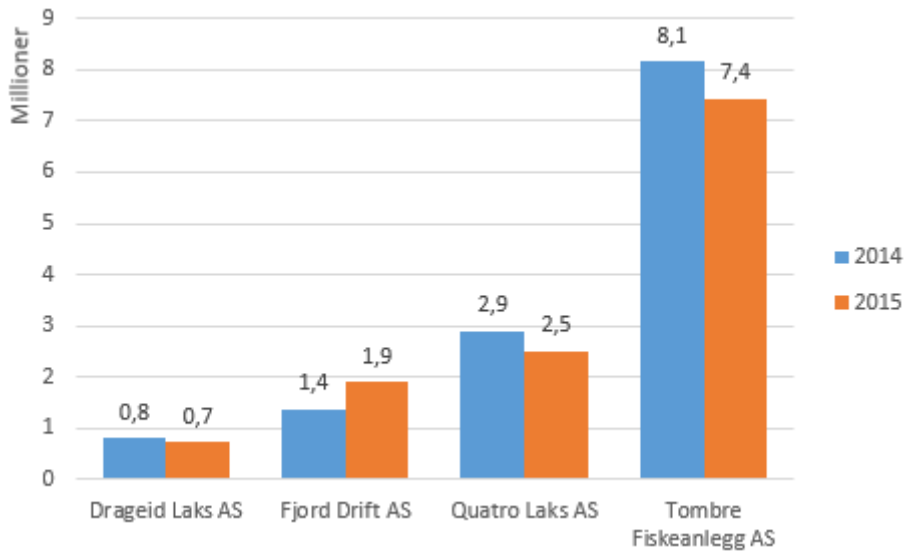

Figur 30 Engroshandel fordelt på selskapene

3.7 Tjenester

Tombregruppen har til sammen kjøpt inn tjenester for nesten 10 millioner kroner i løpet av de to årene.

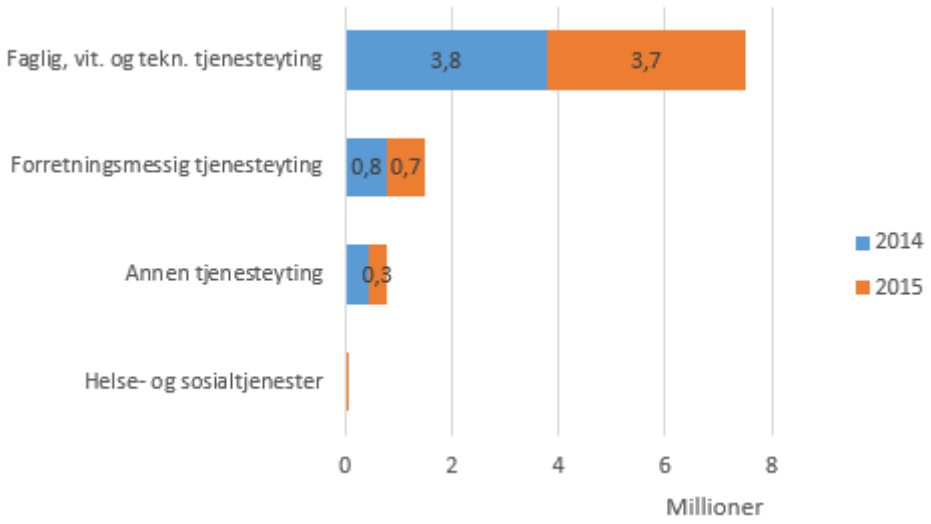

Figur 31 Innkjøp av tjenester, Tombregruppen

Innen tjenestekategorien blir det kjøpt mest i fra underkategorien Faglig vitenskapelig og teknisk tjenesteyting. Det som utgjør Fag, vit. og tekn. tjenesteyting, er for eksempel juridisk rådgivning, regnskapstjenester, forskning og analyse. Denne posten utgjør totalt 7,5 millioner (76 %) til sammen på alle selskap alle år.

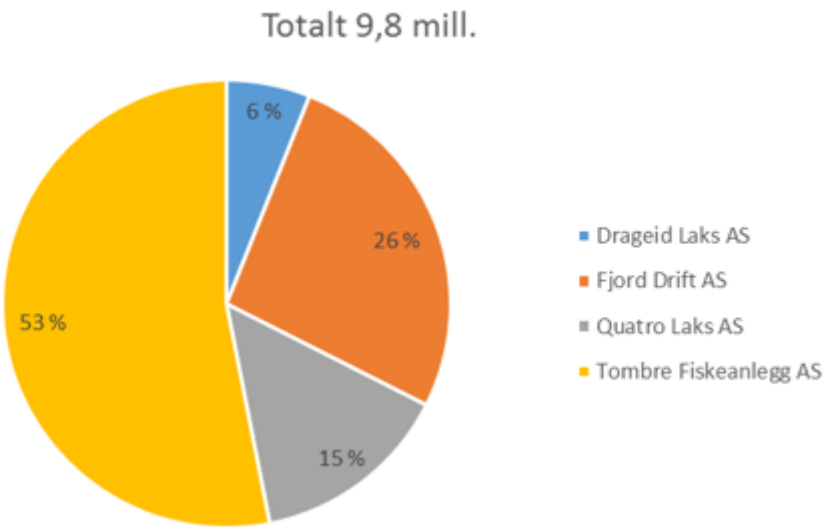

Figur 32 Kjøp av tjenester fordelt på selskapene

ISBN 978-82-8296-429-6 (trykt)
ISBN 978-82-8296-430-2 (pdf)
ISSN 1890-579X